

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (1. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 1

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	YAZMA - Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır.	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki cümlelerin ögeleri bulunur. - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.	1
		A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	
		A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
		A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	1
		A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	1
		A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1

Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır.

çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

1) Bir roman, yaşadığı çağın aynası olmalıdır. Eğer bir yazar, halkın çektiği sıkıntılardan, yaşadığı sevinçlerden, özelemlerden habersizse onun kalemi kâğıt üzerinde bir süs gibidir. Toplumun sesini duymayan, edebiyatın asıl amacını anlayamaz. Çünkü edebiyat, yalnızca bireyin değil, milletin ruhunu da anlatır.

Yukarıdaki metinden hareketle edebiyatın toplumla ilişkisini açıklayan kısa bir paragraf (8-10 cümle) yazınız.

Paragrafınızda edebiyatın toplumsal yönünü örneklerle temellendiriniz.

A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.

2) Sabah, rıhtıma vuran dalgaların sesiyle uyandı. Babasının balıktan dönmediğini fark ettiğinde kalbi hızla çarpmaya başladı. Dışarı fırladı, köyün kıyısına koştu. Gökyüzü griydi, ufukta yalnızca bir sandalın kırık direği görünüyordu. İnsanlar toplanmış, denizin dibinden bir şeyler çekiyordu. Bir süre sonra, dalgaların getirdiği ağların arasında babasının şapkası belirdi. Küçük çocuk, artık denizin sesine her duyduğunda babasının adını fısıldar oldu.

Yukarıdaki hikâyede olay örgüsünü (serim, düğüm, çözüm) olay sırasına göre maddeler hâlinde yazınız.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

3) Şehirde yaşadığı yıllar boyunca köyünü hiç unutmamıştı. Annesinin tandır başında pişirdiği ekmeklerin kokusu, çocukluğunun tek gerçeğiydi. Emekli olduğunda köye döndü. Fakat köy değişmişti; taş evlerin yerinde beton yapılar, sessizliğin yerinde traktör sesleri vardı. O yine de her sabah tarlasına gitti, toprağı elleriyle okşadı. Çünkü toprağın dili değişmemişti.

Metindeki kahramanın kişilik özelliklerini ve bu özelliklerin metindeki örnek davranışlarla nasıl desteklendiğini açıklayınız.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

4) Tren istasyonu, akşamın sessizliğine gömülmüştü. Rüzgâr, rayların arasında kaybolan bir hikâyeyi anlatır gibiydi. Kadın, elindeki küçük valizi sıkıca kavradı. Son kez dönüp baktı; ardında yalnızca bir çocukluk kalmıştı. Tren hareket ettiğinde, pencereye vuran ışıktaki yüzü silikleşti; tıpkı geçmiş gibi.

Bu metinde zaman ve mekânın özelliklerini belirleyiniz. Bu unsurların metnin anlamına katkısını açıklayınız.

Kazanım: A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının yansımalarını değerlendirir.

5) Hikâyelerinde sıradan insanların yaşadığı sevinçleri ve sıkıntıları konu edinir. Dili sadedir, anlatımı içten ve doğaldır. Kahramanları çoğu zaman kasaba memurları, küçük esnaflar ya da köylülerdir. Olaylar, günlük yaşamın içinden alınmıştır. Eserlerinde toplumsal gerçeklere ve insan ilişkilerine vurgu yapar.

Metinde tanıtılan yazarın eserlerinde hangi edebî anlayışın (akımın) izleri görülmektedir?

Görüşünüzü metinden örneklerle temellendiriniz.

Kazanım: A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

6)

- Rüzgâr, sonbahar yapraklarını önüne katmış sürüklüyordu.
- Bir köşede eski bir kahvehaneden yükselen müzik sesi duyuldu.

a) 1. ve 2. cümlelerin özne, yüklem, nesne, yer tamlayıcısı gibi öğelerini bulunuz.

b) Metinlerde yer alan noktalama işaretlerini örnekleriyle gösterip işlevlerini açıklayınız.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, toplumun aynasıdır. Bir milletin sevinçleri, acıları, gelenekleri ve sorunları, yazarların eserlerine yansır. Örneğin Reşat Nuri Güntekin, “Çalıkuşu” romanında dönemin eğitim anlayışını ve Anadolu’nun sosyal yapısını anlatmıştır. Aynı şekilde Sabahattin Ali, hikâyelerinde köylülerin yoksulluğunu dile getirerek halkın sesi olmuştur. Bu yönüyle edebiyat, yalnızca bireysel duyguların anlatımı değil, toplumsal bir belgedir. Her sanatçı, yaşadığı çağın tanığıdır. Bu tanıklık, gelecek nesillere yol gösterir. Sonuç olarak edebiyat, toplumdan ayrı düşünülemez; çünkü her kelime, bir yaşam gerçeğini yansıtır.

2) Serim: Çocuk sabah uyandığında babasının balıktan dönmediğini fark eder.

Düğüm: Dışarı çıkarak sahile koşar, insanlar denizden bir şey çıkarmaya çalışmaktadır.

Çözüm: Babasının kaybolduğu anlaşılır; çocuk, o günden sonra denizin sesini babasıyla özdeşleştirir.

3) Kahraman, duygusal ve geleneklerine bağlı bir kişidir. Köyünü, çocukluğunu ve doğayı özlemle anmaktadır. Modernleşmeye rağmen doğallığı ve sadeliği tercih eder. “Toprağın dili değişmemişti.” cümlesi, onun doğayla duygusal bir bağ kurduğunu gösterir. Aynı zamanda geçmişe özlem duyan, değerlerine sahip çıkan bir karakterdir.

4) Metinde akşam zamanı kullanılmıştır. Bu zaman, ayrılığın hüznünü ve bitişi simgeler. Mekân ise tren istasyonudur; geçiciliği, yolculuğu ve değişimi temsil eder. Zaman ve mekân birlikte, kahramanın iç dünyasındaki ayrılık duygusunu güçlendirmiştir. Işık ve gölge imgesiyle de geçmişin silinmesi vurgulanmıştır.

5) Metinde toplumcu gerçekçilik akımının izleri görülmektedir. Yazar, “sıradan insanların yaşamı”nı ele alarak toplumsal gerçeklere yönelmiştir. “Dili sade ve içten” ifadesi, halkın anlayacağı bir dili tercih ettiğini gösterir. Kahramanların memur, köylü gibi kişiler olması da toplumun alt tabakalarını anlatma amacını yansıtır.

6) 1. cümle:

Rüzgâr, sonbahar yapraklarını önüne katmış sürüklüyordu.

Rüzgâr => özne

Sonbahar yapraklarını => belirtili nesne

önüne katmış => zarf tamlayıcısı

sürüklüyordu. => yüklem

Bu cümlenin sonundaki nokta “Cümlenin sonuna konur.” kuralını işaret eder.

Bu cümlenin sonundaki virgül “Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.”

kuralını işaret eder.

2. cümle:

Bir köşede eski bir kahvehaneden yükselen müzik sesi duyuldu.

Bir köşede => yer tamlayıcısı

eski bir kahvehaneden yükselen müzik sesi => özne

duyuldu => yüklem

Bu cümlenin sonundaki nokta “Cümlenin sonuna konur.” kuralını işaret eder.

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (2. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 2

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	YAZMA - Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır.	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki cümlelerin ögeleri bulunur. - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.	1
		A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	1
		A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	1
		A.2.13. Metni yorumlar.	1
		A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1

Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır. "Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

1) Bir toplumun düşünce yapısı, inançları ve yaşayış biçimi, sanatçısının kaleminde yankı bulur. Sanatçı, yaşadığı dönemi ister bilinçli bir eleştirmen gibi gözlemler, ister duyguları ile harmanlayarak eserine taşır; ama hiçbir zaman toplumdan bağımsız olamaz. Toplumun sesi, çoğu zaman bir roman kahramanının iç sesi, bir şiir dizesinin imgesi, bir hikâyedeki çatışmanın merkezidir.

Yukarıdaki düşüncelerden hareketle "edebiyatın toplum üzerindeki etkisi" veya "toplumun edebiyata yansımaları" üzerine en az 10 cümlelik kısa bir yazı yazınız.

A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.

Kağnı gıcırdayarak yokuşu çıkıyordu. Kadının yüzünde yorgunluğun, ama aynı zamanda sarsılmaz bir direncin izi vardı. Gözleri ileride, uzak bir noktada donuklaşmıştı. Ne yokuşun dikliği ne tekerin gıcirtısı onu yıldırıyordu. Sanki bu yükü yıllardır taşımaya alışmıştı. Her gıcirtı, içinde bir sızı gibi yankılanıyordu.

2) Metnin temasını ve konusunu belirleyiniz. Cevabınızı gerekçelendiriniz.

A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Her gün aynı saatte gelirdi kahveye. Gülümser, herkese ‘Merhaba!’ derdi. Bir çay içer, gazetelere göz atar, sonra yavaşça kalkardı. Hiç kimse onun oraya neden geldiğini anlamazdı. Aslında o, yalnızlığını insan kalabalığında gizliyordu.

3) Bu metinde kullanılan anlatım biçimlerini ve anlatım tekniklerini belirleyiniz. İşlevlerini açıklayınız.

A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

Balıkçıların elleri tuzla sertleşmişti. Rüzgâr, saçlarını okşar gibi değil, kırarcasına savuruyordu. Denizin sesi, sanki onların yorgun nefesiydi. Gözlerinde umut değil, alışkanlık vardı. Yaşamak, onlar için bir görevdi artık.

4) Metnin üslup özelliklerini belirleyiniz. Hangi ifadelerden yola çıkarak sonuca vardığınızı açıklayınız.

A.2.13. Metni yorumlar.

Patronun sesi yankılandı odada. ‘Biraz daha dikkatli ol!’ dedi. Adam başını öne eğdi, bir şey diyemedi. Masanın üzerindeki kâğıtlara baktı. Her harf, her rakam, onun alın teriydi. Ama hiçbirinin değeri yoktu.

5) Bu metinden hareketle, yazarın toplumsal bakışını ve vermek istediği mesajı yorumlayınız.

A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

6) Şehrin sessizliğinde, bir hayli rahatsızlık verircesine, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı.

a) Cümledeki noktalama işaretlerini işlevlerine göre açıklayınız.

b) Cümlelerin öğelerini bulunuz.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, bir toplumun aynasıdır. Toplumun sevinçleri, acıları, umutları edebiyatta hayat bulur. Örneğin, Tanzimat Dönemi'nde halkın eğitilmesi amacıyla yazılan eserler, toplumun ihtiyaçlarından doğmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde ise ulus bilincini güçlendiren metinler ön plana çıkmıştır. Sanatçılar, toplumsal olaylara duyarsız kalmamış; aksine onları eserlerinde yansıtarak farkındalık yaratmışlardır. Toplum da edebiyat aracılığıyla kendi kimliğini sorgulama fırsatı bulmuştur. Bu nedenle edebiyat, yalnızca estetik bir uğraş değil, aynı zamanda toplumsal gelişimin de bir aracıdır.

2) Tema: Toplumsal yoksulluk ve dayanma gücü.

Konu: Kadın emeğinin ve köylü yaşamının zorlukları.

Gerekçe: Metinde kadının yorgunluğu, hayata karşı direnci ve kağrı sembolüyle verilen güç teması anlatılmıştır. Toplumun alt tabakasının yaşam mücadelesi işlenmiştir.

3) Anlatım Biçimleri: Betimleme (kahvedeki davranışların tasviri), Öyküleme (her gün geliş eylemi anlatılıyor).

Anlatım Teknikleri: İç çözümleme (karakterin yalnızlık duygusu), Gözlemci anlatım.

İşlev: Karakterin iç dünyasını ve dış davranışlarını bir arada vererek yalnızlık temasını derinleştirir.

4) Üslup: Gerçekçi, gözleme dayalı, sade ve duygusal yoğunluğu yüksek.

Gerekçe: Günlük yaşamdan sahneler doğrudan verilmiştir. "Denizin sesi, onların nefesiydi." gibi benzetmeler duygusal yoğunluk yaratır. Sade dil, Sait Faik'in birey merkezli anlatımına uygundur.

5) Orhan Kemal, toplumun alt sınıfında yer alan bireylerin emeğinin değersizleştirildiğini vurgulamaktadır. Metinde işçi-patron ilişkisi, emek sömürüsü üzerinden eleştirilmiştir. Yazar, toplumsal adaletsizliğe dikkat çekerek insan onurunu savunur. Bu bakış, dönemin gerçekçi hikâye anlayışıyla uyumludur.

6) Şehrin sessizliğinde, bir hayli rahatsızlık verircesine, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı.

a) Cümledeki noktalama işaretlerini işlevlerine göre açıklayınız.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna virgül konur.

Cümlelerin sonuna nokta konur:

b) Cümlelerin öğelerini bulunuz.

Şehrin sessizliğinde=> zarf tamlayıcısı

bir hayli rahatsızlık verircesine => cümle dışı unsur

uzaklardan gelen bir vapur düdüğü => belirtili nesne

yankılandı => yüklem

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (3. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 3

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	OKUMA 1. Edebiyat ve toplum ilişkisi 2. Edebiyatın sanat akımları ile ilişkisi	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
	YAZMA - Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazmasını sağlar.	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki cümlelerin öğeleri bulunur. - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	1
		A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	1
		A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
		A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	1
		A.2.11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasî, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	1
		A.2.15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	1
		A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1

"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde).

1) Tanzimat Dönemi'nde sanatçılar, eserlerinde toplumsal sorunlara değinmeyi bir görev saymışlardır. Şinasi, Şair Evlenmesi adlı tiyatrosunda görücü usulüyle evlenmeyi eleştirirken, Namık Kemal, Vatan Yahut Silistre oyununda vatan sevgisini yüceltmıştır. Bu dönemde sanat, halkı bilinçlendirme aracı olarak görülmüş; eserler "toplum için sanat" anlayışıyla yazılmıştır. Sanatçılar, bireysel duygulardan çok toplumsal sorunlara eğilmiş, gazete ve dergiler aracılığıyla düşüncelerini yaymışlardır.

Yukarıdaki metinden hareketle "Edebiyat ve toplum ilişkisi" üzerine kısa bir yazı yazınız. Yazınızda sanatın toplumsal işlevine değininiz.

Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır. “Giriş” üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

2) Servetifünun sanatçıları, özellikle Fransız edebiyatının etkisi altında kalmışlardır. Tevfik Fikret’in şiirlerinde parnasizmin biçim mükemmelliği; Cenap Şahabettin’in eserlerinde ise sembolizmin kapalı ve yoğun imgeleri görülür. Bu sanatçılar, bireyin iç dünyasını, karamsar duygularını, doğayı bir tablo gibi anlatmayı tercih etmişlerdir.

Yukarıdaki metinden yola çıkarak, Servetifünun edebiyatı ile Batı’daki sanat akımları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

3) Tanzimat Dönemi hikâyelerinde olaylar genellikle toplumsal konular etrafında gelişir. Ahmet Mithat Efendi’nin hikâyelerinde halkın anlayacağı sade bir dil kullanılır. Yazar, okuyucuyu hem eğlendirmeyi hem de bilgilendirmeyi amaçlar. Bu yönüyle hikâyeler, didaktik bir nitelik taşır.

Metnin türünü ve ortaya çıktığı dönemin özellikleriyle ilişkisini açıklayınız.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

4) Sabahattin Ali’nin Kuyucaklı Yusuf romanında Yusuf, küçük yaşta ailesini kaybettikten sonra Kaymakam Salahattin Bey tarafından büyütülür. Roman, kasaba hayatının yozlaşmış düzenini anlatır. Yusuf’un dürüstlüğü, çevresindeki haksızlıklarla çatışır. Olaylar 1930’lu yılların küçük bir Anadolu kasabasında geçer.

Metindeki şahıs kadrosunu, zaman ve mekân özelliklerini açıklayınız.

A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

5) O sabah Yusuf erkenden kalktı. Güneş, köyün üstüne yeni doğuyordu. Her zamanki gibi önce ahıra gitti, hayvanları besledi. Sonra sessizce evden çıktı. Ne düşündüğünü kimse bilmiyordu ama yüzündeki kararlılık her şeyi anlatıyordu.

Metinde kullanılan anlatıcıyı ve bakış açısını belirleyiniz. Bu anlatım biçiminin işlevini açıklayınız.

A.2.11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler

6) Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale Şehitlerine adlı şiirinde, vatan sevgisi, fedakârlık, iman ve kahramanlık temaları öne çıkar. Şair, Türk milletinin tarih boyunca gösterdiği direnişi destansı bir dille anlatır. Şiirde hem millî hem de evrensel değerler iç içe geçmiştir.

Metinde yer alan millî, manevî ve evrensel değerleri belirleyiniz.

A.2.15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

7) Realizm akımı, sanatın gerçeği olduğu gibi yansıtması gerektiğini savunur. Recaizade Mahmut Ekrem'in Araba Sevdası romanında kahraman Bihruz Bey, Batı hayranlığıyla alay konusu edilir. Bu eser, toplumsal gerçekleri eleştirel bir biçimde ortaya koyar.

Realizm akımının Türk edebiyatındaki diğer temsilcilerini ve önemli eserlerini yazınız.

A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

8) Soğuk rüzgârlara aldırmadan sokak lambalarının altında yalnız bir adam yürüyordu.

a) Cümlelerin öğelerini bulunuz.

b) Noktalama işaretlerinin işlevlerini açıklayınız.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, toplumun aynasıdır. Bir dönemin edebiyatını anlamak için o dönemin toplumsal yapısını bilmek gerekir. Tanzimat sanatçılarının halkı bilinçlendirme amacıyla yazdıkları eserler, edebiyatın toplumsal yönünü gösterir. Sanat, yalnızca bireysel duyguları anlatmakla kalmaz; aynı zamanda halkın sesi olur. Bu yönüyle edebiyat, toplumu dönüştüren güçlü bir araçtır.

2) Servetifünun edebiyatı, Fransız şiir akımlarından etkilenmiştir. Şiirde biçim mükemmelliğine önem veren parnasizm ve sembollerle anlatımı tercih eden sembolizm, bu dönemin sanat anlayışını belirlemiştir. Bu akımlar, Servetifünun sanatçılarının bireysel duyguları yoğun bir estetik anlayışla dile getirmesine olanak sağlamıştır.

3) Metin, Tanzimat Dönemi hikâyesine örnektir. Bu tür, Batı etkisiyle Türk edebiyatına girmiştir. Dönemin toplumsal aydınlanma anlayışı hikâyelere de yansımıştır. Yazar, halka bilgi vermeyi amaçladığı için öğretici bir üslup benimsemiştir. Bu, Tanzimat'ın "fayda için sanat" anlayışının bir sonucudur.

4) Metnin başkahramanı Yusuf'tur. Onun karşısında kasaba halkı ve otorite figürleri yer alır. Zaman, 1930'lu yıllardır; bu dönem, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki toplumsal değişimi yansıtır. Mekân ise Anadolu kasabasıdır. Bu küçük çevre, karakterlerin iç çatışmalarını ve toplum düzenini yansıtmak açısından önemlidir.

5) Metinde üçüncü tekil kişi anlatıcı ve hâkim (ilahi) bakış açısı kullanılmıştır. Anlatıcı, kahramanın iç dünyasını ve düşüncelerini de bilir. Bu sayede okur, karakterin duygularını yakından tanır ve olayların derin anlamını kavrar.

6) Millî değer: Vatan sevgisi ve millet bilinci

Manevî değer: İnanç, şehadet, Allah'a bağlılık

Evrensel değer: Cesaret, fedakârlık, insanlık onuru

Şair, bu değerleri bir arada işleyerek Türk milletin mücadelesini evrensel bir anlamla yüceltmıştır.

7) Samipaşazade Sezai – Sergüzeşt

Halit Ziya Uşaklıgil – Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu

Mehmet Rauf – Eylül

Bu yazarlar, realizm akımının Türk edebiyatındaki güçlü temsilcileridir.

8) Soğuk rüzgârlara aldırmadan sokak lambalarının altında yalnız bir adam yürüyordu.

a) Cümlelerin öğelerini bulunuz.

Yüklem: yürüyordu

Özne: yalnız bir adam

Zarf tamlayıcısı: Soğuk rüzgârlara aldırmadan

Yer tamlayıcısı: sokak lambalarının altında

b) Noktalama işaretlerinin işlevlerini açıklayınız.

Cümlelerin sonuna nokta konur.

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (4. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 4

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	YAZMA - Öğrencilerin, okuduğu metinlerden hareketle edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazması sağlanır	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki cümlelerin ögeleri bulunur. - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	1
		A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlatı- yılarının yansımalarını değerlendirir.	1
		A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1
	YAZMA - Öğrencilerden inceledikleri hikâye- lerden birinin özelliklerine (bireyin iç dünyasını esas alan, toplumcu ger- çekçi, millî-dinî duyarlılıkları yansıtan, modernist) uygun olarak bir hikâye yazmaları istenir.	B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bk. EK 5	1

"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

1) Aşağıdaki metni okuyunuz. Ardından, edebiyat ve toplum ilişkisi üzerine kısa bir yazı yazınız.

"Sanat, toplumun aynasıdır" diyen Balzac, romanlarını yazarken yaşadığı dönemin Fransa'sını anlatmakla kalmamış; toplumun sınıfsal yapısını, ahlaki çöküşünü ve bireyin yalnızlığını da gözler önüne sermiştir. Benzer şekilde Türk edebiyatında da Halit Ziya, Yakup Kadri, Reşat Nuri gibi yazarlar, eserlerinde toplumun değişen yüzünü yansıtmışlardır. Edebiyat, sadece bireyin duygularını değil, aynı zamanda toplumun kültürel dönüşümünü de kayıt altına alan bir bellektir.

A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

2) Sabahın erken saatlerinde uyanmıştı Mehmet. Pencereden dışarı baktığında sisin sokakları sardığını gördü. İçinde garip bir huzursuzluk vardı. Gün boyu olacakları önceden seziyordu sanki.) O gün işe gitmemeye karar verdi. Annesi "Hasta mısın oğlum?" diye sorduğunda ise sadece gülümsedi. Oysa dışarıda, onu bekleyen bir mektup vardı; kaderini değiştirecek bir mektup...

Metinde kullanılan anlatım biçimlerini ve anlatım tekniklerini belirleyiniz. Her birinin işlevini açıklayınız.

A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

3) İhsan, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte fabrikaya gitti. İşçiler, yorgun ama umutluydu. Yirmi yıldır aynı tezgâhta çalışan Mehmet Usta, “Bir gün bizim de çocuklarımız okuyacak,” dedi. Fabrikanın soğuk duvarları, bu sözleri yankıladı. İhsan, o an anladı: Bu hayat, sadece kendisinin değil, bir sınıfın hikâyesiydi.

Bu hikâye parçasında hangi sanat anlayışının izleri vardır? Hangi düşünsel unsurlardan hareket edilmiştir? Açıklayınız.

A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

4) Şehrin sessizliğinde uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı.

a) Cümledeki noktalama işaretlerini işlevleriyle açıklayınız.

b) Cümlelerin öğelerini bulunuz.

Öğrencilerden inceledikleri hikâyelerden birinin özelliklerine (bireyin iç dünyasını esas alan, toplumcu gerçekçi, millî-dinî duyarlılıkları yansıtan, modernist) uygun olarak bir hikâye yazmaları istenir. B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bk. EK 5 1

5) Aşağıdaki başlangıç cümlesinden hareketle, modernist bir anlayışla kısa bir hikâye yazınız.

Modernist hikâyelerde: zaman kırılır, bilinç akışı kullanılır, kahramanların iç dünyası ön plandadır.

Başlangıç cümlesi:

Aynada kendine baktığında, kim olduğunu hatırlayamadı.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, insanın kendini ve yaşadığı toplumu anlamasının en güçlü aracıdır. Bir milletin duyguları, düşünceleri ve tarihsel süreci edebiyat aracılığıyla yansır. Tanzimat döneminden itibaren Türk edebiyatı toplumsal meselelerle yakından ilgilenmiş, bireyden topluma doğru bir yönelim göstermiştir. Servetifünun sanatçıları bireyin iç dünyasına yönelirken, Cumhuriyet yazarları toplumsal değişimi anlatmıştır. Günümüzde de romanlar ve hikâyeler, ekonomik ve kültürel dönüşümleri işleyerek toplumu aydınlatma işlevini sürdürmektedir. Dolayısıyla edebiyat ve toplum birbirinden kopamaz; biri diğerinin aynasıdır.

2) Anlatım biçimleri: Betimleme (sabahın sisli havası), Öyküleme (olayların aktarılması), İç çözümleme (Mehmet'in iç dünyasının verilmesi).

Anlatım teknikleri:

İç çözümleme: Karakterin iç dünyasını doğrudan anlatmak için kullanılmıştır.

Diyalog: Karakterler arası etkileşimi gösterir, olaya canlılık kazandırır.

Geriden anlatım: Olayların geçmişte yaşandığını hissettirmek için kullanılmıştır.

Bu teknikler birlikte, karakterin ruh hâlini ve olayın gizemini güçlendirmiştir.

3) Metin, toplumcu gerçekçi sanat anlayışını yansıtır. İşçi sınıfının yaşam mücadelesi, ekonomik adaletsizlikler ve umut teması bu akımın belirgin özelliklerindendir. Anlatıcı, bireyin iç dünyasından çok toplumsal yapıyı ön plana çıkarır. Eser, sanatı toplumun sorunlarını dile getirme aracı olarak görür.

4) Şehrin sessizliğinde uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı.

a) Cümledeki noktalama işaretlerini işlevleriyle açıklayınız.

Tamamlanmış cümlenin sonuna konur:

b) Cümlenin ögelerini bulunuz.

Şehrin sessizliğinde, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü

Yankılandı: Yüklem

uzaklardan gelen bir vapur düdüğü: Belirtili nesne

Şehrin sessizliğinde: Yer tamlayıcısı

5) Sabah mıydı, akşam mıydı, bilemedi. Aynadaki yansıma başkasına ait gibiydi. Çocukluğunun bir parçası gözlerinin ardında dolaşıyordu. Sokakta yürüyenlerin yüzleri birbirine karışıyor, sesler iç içe geçiyordu. Birden annesinin sesi yankılandı: "Geç kalacaksın!" Ama annesi yıllar önce ölmüştü. O an anladı, zaman bir daireydi ve kendisi o dairenin içinde kaybolmuştu. Bu hikâye, modernist anlayışın "bilinç akışı" ve "zamanın kırılması" özelliklerini taşımaktadır.

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (5. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 5

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	OKUMA Dil Bilgisi Konuları: - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır	"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	1
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği	A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.	1
		A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	1
		A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	1
		A.2.13. Metni yorumlar.	1
	YAZMA - Öğrencilerden inceledikleri hikâye-lerden birinin özelliklerine (bireyin iç dünyasını esas alan, toplumsal gerçekçi, millî-dini duyarlılıkları yansıtan, modernist) uygun olarak bir hikâye yazmaları istenir.	B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bk. EK 5	1

"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

1) Edebiyat, bir milletin duygu ve düşünce dünyasının aynasıdır. Toplumun geçirdiği ekonomik, siyasal ve kültürel değişimler edebiyatın yönünü belirler. Tanzimat Dönemi'nde toplumsal meseleleri işleyen sanatçılar, Cumhuriyet Dönemi'nde bireyin iç dünyasına yönelmiş; 1980 sonrası ise toplumsal eleştiri yerini bireysel yabancılaşmaya bırakmıştır.

Bu parçadan hareketle "Edebiyat ve toplum ilişkisi" konusunu açıklayınız. Edebî eserlerin toplumsal değişimden nasıl etkilendiğine örnekler veriniz.

2) A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte köyün üzerini sis kaplamıştı. Hasan, tarlaya gitmek için dışarı çıktığında evinin önündeki çatlak duvarlara baktı. O çatlaklarda geçen yılların izini, alın terini, sessizliğini gördü. Köydeki herkes gibi o da yoksulluktan ama umutla yaşamayı öğrenmişti.

Yukarıdaki metnin temasını ve konusunu belirleyiniz.

3) A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

Babam, her sabah erkenden kalkar, kimseyi uyandırmadan tarlaya giderdi. Elindeki nasırlarla toprağı yoğururdu. Ben onun bu sessizliğinde bir gurur, bir direnç görürdüm. Şehre göç etmekten söz açıldığında gözleri uzaklara dalar, ‘Toprak bizi bırakmaz evlat’ derdi.

Metindeki şahıs kadrosunu ve bu kişilerin belirgin özelliklerini yazınız.

4) A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

Yalnızlık, bir sabah kahvesi gibi yudum yudum içilir ne sıcak kalır ne de soğur. Sadece dilde acı bir tat bırakır.

Bu parçada yazarın üslubuyla ilgili özellikleri belirleyiniz.

5) A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Şehirde herkes birbirine benzeyen yüzlerle dolaşıyordu. Aynı telaş, aynı suskunluk... Oysa köyde sessizliğin bile bir anlamı vardı. İnsanlar sessizliği bile paylaşırdı.

Metni, teması ve anlatım biçimi açısından yorumlayınız.

6) Aşağıdaki hikâye türlerinden birine uygun kısa bir hikâye yazınız:

Bireyin iç dünyasını esas alan

Toplumcu gerçekçi

Millî-dinî duyarlılıkları yansıtan

Modernist

Hikâyenizde zaman, mekân, şahıs kadrosu ve olay örgüsünü açıkça belirtiniz.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, toplumun aynasıdır; dönemin siyasi, ekonomik ve kültürel olaylarından etkilenir.

Örneğin, Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal toplumsal özgürlükleri savunmuş, Cumhuriyet Dönemi'nde Yakup Kadri Karaosmanoğlu toplumsal dönüşümü "Yaban" romanında işlemiştir.

1980 sonrası yazarlar (ör. Latife Tekin, Bilge Karasu) ise bireyin yalnızlığına yönelmiştir.

→ Bu durum, toplumdaki değişimin edebiyatın konularına doğrudan yansıdığını gösterir.

2) Tema: Yoksulluk karşısında direnen insanın umudu.

Konu: Hasan'ın köy yaşamında zorluklara rağmen hayata tutunması.

3) Baba: Çalışkan, toprakla bütünleşmiş, geleneklerine bağlı bir karakterdir.

Anlatıcı (oğul): Babasına hayran, duygusal, gözlemci bir kişiliğe sahiptir.

Bu iki karakter, kuşaklar arası değer farkını da yansıtır.

4) Yazarın şiirsel, imgeli bir anlatımı vardır.

Kısa cümlelerle duygusal yoğunluk yaratılmıştır.

Benzetme ve kişileştirme gibi sanatlı anlatım unsurları kullanılmıştır.

Üslup, içsel yalnızlığı estetize eden bir dil özelliği taşımaktadır.

5) Metin, kent yaşamının insanı yabancılaştırdığı temasını işler.

Yazar, betimleyici ve karşılaştırmalı bir anlatım tekniği kullanmıştır.

Köy–şehir karşıtlığı üzerinden insanın doğallıktan uzaklaşması eleştirilmiştir.

Modern hayatın ruhsal yalnızlığı vurgulanmıştır.

6) Örnek Öğrenci Yanıtı (Modernist Hikâye):

Sabahın gri tonunda uyandım. Aynadaki yansımama baktım; gözlerim bana ait değildi sanki. Her şey bulanıktı. Kahve makinesi, tıpkı ben gibi, aynı kelimeleri fısıldıyordu: "Bir gün daha geçti." Zaman mı beni izliyordu, ben mi zamanı, karar veremedim.

Değerlendirme:

Anlatım: İç monolog, bilinç akışı

Tema: Bireyin yabancılaşması

Üslup: Modernist – soyut, yoğun ve çok katmanlı

GÖKHAN KIRDAĞ TÜRKÇE VE EDEBİYAT DERSLERİ YOUTUBE KANALI

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

I. DÖNEM I. YAZILI ÇALIŞMASI (6. SENARYOYA GÖRE)

SENARYO 6

Ünite	Konu	Kazanımlar	Soru Sayısı
GİRİŞ	OKUMA 1. Edebiyat ve toplum ilişkisi 2. Edebiyatın sanat akımları ile ilişkisi Dil Bilgisi Konuları: - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	"Giriş" üniteleri Ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	2
HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1940) yazılmış iki hikâye örneği 2. Cumhuriyet Dönemi'nde (1940-1960) yazılmış üç hikâye örneği Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki cümlelerin öğeleri bulunur. - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	1
		A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.	1
		A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	
		A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	1
		A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	
		A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	1
		A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	1
		A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1

"Giriş" üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)

1) Anadolu'nun ortasında küçük bir kasaba... Elektriklerin sık sık kesildiği, radyodan halk türküleri dinlenen bir akşam. Hasan, elindeki gaz lambasının ışığında eski bir dergi okuyor. "Yeni Adam" dergisinde yayımlanan bir yazıda "edebiyatın toplumu dönüştürme gücü"nden söz ediliyor. Hasan, o satırları okurken kendi köyündeki okuma yazma bilmeyen insanları düşünüyor. "Demek ki bir hikâye bile insanı değiştirebilir," diyor içinden. O sırada dışarıda çocuklar, "Cumhuriyet Bayramı" için prova yapıyorlar. Öğretmenleri şiir okuma sırasını düzenliyor. Hasan ise bir an duruyor ve düşünüyor: "Demek ki edebiyat, sadece kitapta kalmıyor; sokakta, okulda, her yerde hayatın kendisi oluyor.

Yukarıdaki metinden hareketle edebiyat ile toplum arasındaki ilişkiyi açıklayınız. Görüşlerinizi örneklerle destekleyiniz.

2) A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

Ressam Sabri Bey, atölyesinde tablolarına son rötuşları yaparken arkada Chopin çalıyor. Eşi Melek Hanım, onun fırça darbelerini izliyor. “Bu tablonun adı ne olacak?” diye soruyor. Sabri Bey gülümsüyor: “Gerçek... Sadece gerçek. Melek Hanım bir an susuyor. “Ama her şey bu kadar sade mi olmalı?” Sabri Bey, “Gerçekçilikte süs yoktur, hayatın kendisi yeterince güzeldir.” diyor. O sırada radyoda bir şairin sesi duyuluyor: “Hayat bir aynadır; biz ona ne gösterirsek, o da bize onu gösterir.

Metinden hareketle, sanat akımları (realizm, romantizm vb.) edebiyatın oluşumunda nasıl bir rol oynar? Metindeki örnekle açıklayınız.

3) A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.

Kış gecesinin ayazı pencerelere vuruyordu. Dışarıda tipinin sesiyle karışık köpek havlamaları duyuluyordu. Ali, sobanın başında oturmuş, eski bir mektubu okuyordu. Mektupta “dön geri, her şey affedildi” yazıyordu. Oysa Ali, bu kasabadan on yıl önce, arkasına bile bakmadan gitmişti. Sabah olduğunda, kar yolları kapatmıştı. O, elinde valizle istasyona yürüdü. Tren hareket ederken pencereden son kez baktı; evin çatısında bir duman yükseliyordu. O anda mektubu cebinden çıkarıp ikiye böldü; bir parçasını istasyona attı, diğerini cebinde sakladı.

Metnin olay örgüsünü belirleyiniz. Olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini açıklayınız.

4) A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

Ayşe, sabah ezanıyla kalkar, tandırı yakar, ekmek yapardı. Kocası Hüseyin tarlaya gider, akşam olunca eve dönmezdi. Günler geçtikçe Ayşe’nin yüzü soldu. Bir sabah köy meydanında “asker mektubu” geldiği söylendi. Herkesin içinde Ayşe’nin adı okundu. Mektubu elleri titreyerek aldı. “Dönemedim” yazıyordu. O günden sonra Ayşe, her sabah tandırı yakarken göğe bakıp “dönecekmiş gibi” gülümserdi.

Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini, zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte değerlendiriniz.

5) A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Rüzgâr, pencereden içeri girdiğinde perde bir an havalandı. O an, Zeynep çocukluğunu hatırladı. Bahçedeki erik ağacının altında oynadığı günleri, annesinin sesini, babasının gülüşünü... “Artık hiçbir şey eskisi gibi değil,” dedi içinden. Sonra yüksek sesle, “Hayat bazen bir rüzgâr gibi geçiyor,” diye ekledi.

Metinde kullanılan anlatım biçimlerini ve anlatım tekniklerini belirleyiniz. Bu tekniklerin metindeki işlevini açıklayınız.

6) A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

Şehrin sessizliğinde, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı. Yaşlı adam, bu sesi duyunca bir an gözlerini kapadı ve “Belki de dönecekler,” dedi.

a) Metinde kullanılan noktalama işaretlerinin işlevlerini açıklayınız.

b) Her iki cümlede bulunan öğeleri bulunuz.

7) A.2. 15. Türev ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Cumhuriyet Dönemi (1923–1960) hikâyelerinde toplumcu gerçekçilik, bireyin iç dünyası, köy gerçekçiliği gibi anlayışların ortaya çıkış nedenlerini açıklayınız. Her anlayış için bir yazar ve eser örneği veriniz.

ÇÖZÜMLERİ

1) Edebiyat, toplumun duygu, düşünce ve değerlerini yansıtır; aynı zamanda onları biçimlendirir. Metinde Hasan'ın "hikâyenin bile insanı değiştirebileceğini" fark etmesi, edebiyatın dönüştürücü gücünü vurgular. Cumhuriyet döneminin "okuma-yazma seferberliği" ve "şiirle kutlanan bayram" sahnesi, edebiyatın toplumsal bir bilinç oluşturmadaki işlevine örnektir. Dolayısıyla edebiyat, toplumun aynası olmanın ötesinde, toplumu şekillendiren bir araçtır.

2) Sanat akımları, yazarın dünyayı algılayış biçimini belirler. Metinde Sabri Bey'in "gerçek" vurgusu, Realizm akımının temel anlayışını yansıtır. Bu akıma göre sanatçı, süslemeye başvurmadan gerçeği olduğu gibi anlatmalıdır. Melek Hanım'ın "her şey sade mi olmalı" sorusu ise romantik bir bakışın temsilidir. Dolayısıyla metin, realizm-romantizm çatışması üzerinden sanat akımlarının edebiyat üzerindeki etkisini gösterir.

3) 1. Ali, geçmişte yaşadığı olaylar nedeniyle kasabayı terk etmiştir.

2. Bir mektup alır: "Dön geri, her şey affedildi."

3. Bu mektup onun vicdanını harekete geçirir.

4. Dönmeye karar verir ancak kar yolları kapatmıştır.

5. Yine de trene biner ve giderken geçmişle yüzleşir.

6. Mektubu ikiye bölmesi, affedilmenin ancak yarım olduğunu sembolize eder.

→ Olay örgüsü, pişmanlık – yüzleşme – sembolik ayrılış üçlüsü üzerine kuruludur.

4) Şahıs kadrosu: Ayşe (sabırlı, duygusal, kaderine boyun eğen), Hüseyin (çalışkan, sorumluluk sahibi, savaşta kaybolan).

Zaman: Belirli bir tarih verilmemiş, ancak "asker mektubu" ifadesiyle Kurtuluş Savaşı sonrası dönem sezilmektedir.

Mekân: Anadolu köyü. Tandır, tarlalar, köy meydanı bu mekânın gerçekçi atmosferini güçlendirir.

Bu unsurlar, hikâyeye toplumsal gerçekçilik özelliği kazandırır.

5) Anlatım biçimleri: Betimleme (perdenin hareketi), iç çözümleme (Zeynep'in iç konuşması), diyalog.

Teknikler: İç monolog ("Artık hiçbir şey eskisi gibi değil"), geriye dönüş (çocukluk anısı).

Bu teknikler, karakterin iç dünyasını derinleştirmiş, duygu atmosferi oluşturmuştur.

6) a) Şehrin sessizliğinde, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı. Yaşlı adam, bu sesi duyunca bir an gözlerini kapadı ve "Belki de dönecekler," dedi.

Virgül (,) → "Şehrin sessizliğinde" zarf tümlecinden sonra ara duraklama oluşturmak için kullanılmıştır.

Tırnak işareti (" ") → Doğrudan alıntıyı göstermek için kullanılmıştır.

Nokta (.) → Cümleyi sonlandırmak için kullanılmıştır.

Ve bağlacı öncesindeki virgül → Bağımsız yargılar arasında anlam akışını düzenlemiştir.

b)

1. Cümle:

“Şehrin sessizliğinde, uzaklardan gelen bir vapur düdüğü yankılandı.”

→ Yüklem: yankılandı

→ Özne: uzaklardan gelen bir vapur düdüğü

→ Zarf Tümlecisi: şehrin sessizliğinde

Sen gönderdin

2. Cümle:

“Yaşlı adam, bu sesi duyunca bir an gözlerini kapadı ve ‘Belki de dönecekler,’ dedi.”

→ Yüklem: dedi

→ Özne: yaşlı adam

→ Dolaylı Tümleç: bu sesi duyunca

→ Zarf Tümlecisi: bir an

→ Belirtili Nesne: gözlerini

→ Yan cümle: “Belki de dönecekler” (nesne görevinde yan cümle)

7) Toplumcu Gerçekçilik: Ekonomik eşitsizlikleri, köylünün sorunlarını anlatır. → Sabahattin Ali – Kağrı

Bireyin İç Dünyası: Psikolojik çözümlemelere yer verir. → Peyami Safa – Matmazel Noraliya’nın Koltuğu

Köy Gerçekçiliği: Anadolu yaşamını yansıtır. → Fakir Baykurt – Yılanların Öcü